

คุยกับตน

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คุณค่าของธรรมของศาสนาพุทธใน “ศาสนาพุทธ” พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประเสริฐ ผู้ใด
เกิดพบพระพุทธศาสนาเป็นคนที่บุญมีกุศลเกิดมาในช่วงศาสนาที่ยังเป็นหลักเป็นเกณฑ์อยู่
ต่อไปมันก็จะอ่อนไป อ่อนด้อยไปเพราะศาสนาจะเหลือแต่ลมปากไป มีแต่คำพูดกัน มีแต่คำพูด มี
แต่สิ่งอ้างอิง แต่เราเข้าไปไม่ถึงหลักของศาสนา

ศาสนพิธี ศาสนวัตถุ ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ศาสนาธรรมคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้วางบัญญัติไว้ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมมี
ความสุขมหาศาล จากมีความทุกข์นะ ก่อนจะออกบวชนี้แสนทุกข์ เพราะเป็นมนุษย์เหมือนกัน
เป็นถึงกษัตริย์ มีครอบครัวมาก่อน แยกไปด้วยความพะรุงพะรังของความทุกข์หนักในหัวใจ

ความทุกข์มันก็มีสิ่งที่ว่าต้องพ้นจากทุกข์ได้ ผู้ที่สร้างบุญญาธิการมาขนาดนั้นไง ผู้ที่สร้าง
บุญญาธิการมานะ ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า สั่งสมบุญมามหาศาล แต่ก็ต้องมาเกิดในใต้ร่มของ
กิเลส เพราะการเกิดในชาติสุดท้ายเกิดมาก็แสนทุกข์ มีความสุขนะ ทางโลกว่ามีความสุขเพราะ
พระเจ้าสุทโธทนะพยายามจะเอาลูกไว้ ก็ต้องพยายามทำปรนเปรอด้วยความสุข ปรนเปรอนะ คำ
ว่า “ปรนเปรอด้วยความสุข” มันก็ปรนเปรอด้วยเปลือก ปรนเปรอแต่เปลือกนอก แต่ความใน
หัวใจทำไมมันจะมีสุขได้อย่างไรในเมื่อกิเลสมันยังเป็นเครื่องครองสันดานอยู่ในใจนั้น

ฉะนั้นพอเราปรนเปรอขนาดไหน ด้วยบุญของท่าน ๑ ด้วยบุญที่สั่งสมมาปรารถนาเป็น
พระพุทธเจ้า ๑ กับด้วยที่ว่ามันมีความขวนขวาย มีความเห็นสิ่งที่เป็นยมทูตมาแสดงตนให้เห็น
มันเป็นการได้เปรียบเทียบ คนที่ขวนขวายมีแต่นิมิตภาพให้เห็นกระทบเข้ามาก็ได้ประโยชน์แล้ว

แล้วว่าสิ่งนี้มันเป็นอะไร เพราะเราไม่เคยเห็นเลย เกิด แก่ เจ็บ ตาย แล้วเราก็ต้องเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน นี่มีการเกิด มีการแก่ มีการเจ็บ มีการตาย ก็ต้องมีการไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย สิ่งโดยตรงข้ามต้องมีอยู่ แต่ผู้ที่แสวงหาขังไม่มี ผู้ที่จะหลุดพ้นไปไม่มี เพราะผู้ที่หลุดพ้นก็คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชะเองใจ แต่ยังไม่ไปไม่ได้ ยังไม่หลุดพ้นไปเพราะไม่มีผู้ชี้แนะ

แต่สิ่งนั้นก็มาสะกิดใจให้ออกจากสมบัติ ออกจากสิ่งที่เป็นโลก สิ่งที่เขาขย่งสรรเสริญกันว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่โลกแสวงหา แต่ท่านต้องสลัดออกไปเพื่อหาโมกขธรรม “โมกขธรรม” คือความตัดชำระจากกิเลสนั้นนะ ท่านออกบวชถึง ๖ ปี ปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์จนพบธรรมอันประเสริฐ ๖ ศาสนธรรม ธรรมอันนั้น

ศาสนธรรม ธรรมแท้จริง เอโกธัมโม ธรรมอันเอก ธรรมเหนือโลก

มีเกิดต้องมีแก่ มีเกิดต้องมีตาย มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตาย ก็ต้องมีไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ผั่งตรงข้ามเป็นของคู่ มีมีก็ต้องคู่กับสว่าง โลกนี้เป็นของเหตุและผลปนเปกันไป มีความสุขความทุกข์คละเคล้ากันไป สุขขนาดไหนก็ต้องเจอด้วยทุกข์ไปตลอด จนถึงเอโกธัมโม ธรรมอันเอก ธรรมอันเอกอันนั้นต่างหากที่ว่าเป็นธรรมแท้ๆ ที่อุตสาหกรรมบุญญาธิการมาเพื่อจะแสวงหาโมกขธรรมแล้วพบธรรมอันนั้น แล้ววางไว้เป็นศาสนธรรมคำสั่งสอน

ศาสนธรรม ธรรมแท้ๆ เอโกธัมโมในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันนั้น เป็นธรรมแท้ คือความสุขแท้เป็นความรู้แท้ แล้วก็บอกวิธีการเป็นศาสนธรรม ธรรมเครื่องดำเนินใจ นี่ศาสนาเจริญ เจริญด้วยศาสนธรรมคำสั่งสอน วิธีการ เทคนิคการเข้าหาพ้นจากทุกข์ ศาสนธรรมคำสั่งสอนก็เป็นเครื่องดำเนิน เป็นมรรคอรทัยสั่งจ้ง

เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เชื่อในคำสั่งสอน ศาสนธรรมที่เป็นวิธีการยังมีอยู่ เห็นไหม เราถึงว่าเราเป็นคนหนึ่งที่มีวาสนา เราเป็นคนหนึ่งที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการประพฤติปฏิบัติ ด้วยวิธีการเข้าถึงการกำจัดทุกข์ เราถึงว่าเราเป็นผู้ที่มีวาสนา การเกิดเป็นมนุษย์แสนยาก การเกิดเป็นมนุษย์ เราว่ามนุษย์นี้กลาดคายคั้นไปหมดเลย มนุษย์นี้คายคั้น มันยากตรงไหน มีแต่การควบคุมไว้ไม่ให้เกิดอีกต่างหาก แล้วเกิดเป็นมนุษย์ทำไมแสนยาก?

ยาก! ยากจริงๆ เพราะมนุษย์คือเราไง มนุษย์คือคนๆ หนึ่ง

การเกิดนี้จิตดวงหนึ่งกว่าจะปฏิสนธิเกิดมาเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เพราะวิญญาณนี้ จิตนี้วนเวียนมาแสนศึกคำบรรพ์ไม่มีต้นไม่มีปลาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับไปด้วยบุพเพนิวาสานุสติญาณ ไม่มีวันที่สิ้นสุด จิตดวงนี้เกิดๆ ดับๆ มาไม่มีวันที่สิ้นสุด แล้วมาตกแจ๊คพอตไฉน ตกเกิดมาพบพระพุทธศาสนาที่กำลังมีการประพฤติปฏิบัติอยู่ ทำไมไม่มีวิสาขนา การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เกิดเป็นมนุษย์นะ ถ้าไม่เกิดเป็นมนุษย์มันต้องเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นสัตว์นรก เกิดบนสวรรค์ เกิดบนพรหม เกิดหมด

“จิตนี้เป็นธรรมชาติของการเกิด”

“จิตนี้เป็นธาตุรู้”

“จิตนี้ต้องเสวยรู้อยู่ตลอดเวลา”

“จิตนี้ไม่มีดับ เป็นอนันตกาล”

แต่การเกิดในภพ ในชาติ ในครั้งคราวคราวหนึ่ง อันนั้นต่างหากที่มันดับไฉน กับดับคือการตายการเกิด เห็นใหม่ ดับจากภพชาติหนึ่ง เกิดภพชาติใหม่ เกิดจากภพชาติภายนอก-ภพชาติภายใน

“ภพชาติภายนอก” คือภพชาติที่เป็นมนุษย์สมบัติ

“ภพชาติภายใน” คืออารมณ์หัวใจที่มันเกิดดับเกิดดับในหัวใจ

นี่มันเป็นรูปธรรมและนามธรรม

รูปธรรมคือการเกิดมามีกายเป็นมนุษย์ เราว่าเราไปหลงกันว่าเรามีความทุกข์ ทุกข์เพราะว่าสิ่งที่จรมมา แต่เราไม่ดูทุกข์ที่การเกิดเลย “ชาติปี ทุกขา การเกิดนี้เป็นทุกข์อย่างยิ่ง” เพราะการเกิดนั้นสิ่งต่างๆ ถึงตามมา การเกิดนี้เป็นห้วงจักรไฉน เพราะมีเราทุกข์ถึงมีมา เราตายไปแล้วเราก็ไม่มีทุกข์ แต่โลกก็ยังเร่าร้อนอยู่อย่างนี้ตลอดไป ความเร่าร้อนของโลก ความเร่าร้อนของการสะสม การเร่าร้อน การเบียดเบียนมันจะมีบีบบี้ไฟไปอนันตกาล

โลกเกิดก็ดับเกิดก็ดับไปอยู่อย่างนี้ เราเกิดมาก็พบโลกนี้มีอยู่แล้ว วิญญาณนี้มีอยู่แล้ว เราตายไปมันก็มีอยู่อย่างนี้ แต่เราไปอยู่ในตำแหน่งอื่นไฉน ตำแหน่งที่กรรมของเราไสให้ไป แต่ปัจจุบันนี้

กรรมเราสะสมมาให้ได้เกิดเป็นมนุษย์ ถึงว่าเป็นสมบัติมหาศาลที่เกิดเป็นมนุษย์นี้แล้วพบพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์ มนุษย์นี้ทำความดีและความชั่วได้ มนุษย์นี้แบ่งแยกสิ่งดีและสิ่งชั่วได้ มนุษย์นี้ดีกว่าสัตว์เดรัจฉาน สัตว์เดรัจฉานเป็นสัตว์เดรัจฉานมีชีวิตมีจิตใจเหมือนกัน แต่มันไม่สามารถแบ่งแยกคุณงามความดีได้ไง สัตว์เดรัจฉานสักแต่ว่ามีชีวิต เกิดมาแล้วใช้ชีวิตหนึ่งให้หมดไปเพราะเป็นสัตว์ เป็นการกระทำของสัตว์ คนถึงไม่ถือเป็นคนดี ไม่ถือเป็นคนความทุกข์ร้อนมากนัก เราเห็นเราให้อภัยเพราะเป็นสัตว์ แต่สัตว์มันก็กัดกัน มันก็ทำลายกันในความเป็นสัตว์นั้นเพราะมันไม่มีศีลธรรม

มนุษย์ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ ต่างกับสัตว์เพราะมีศีลมีธรรม มีการยับยั้งชั่งใจ เห็นไหม มนุษย์นี้เป็นสัตว์ประเสริฐมีปัญหา การเกิดเป็นมนุษย์ถึงต่างกับสัตว์ตรงนั้นไง ต่างกับสัตว์ต้องให้สูงกว่าสัตว์ แล้วมนุษย์เองก็มาทำลายกันเอง มนุษย์เองก็เป็นทุกข์เพราะคนอื่นไ

เราอ่านมาทุกอย่าง ในการนิทานกาล ในสิ่งที่เขาเบียดเบียนมา มนุษย์เท่านั้นทำลายมนุษย์ มนุษย์ที่ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นสิ่งที่ควรจะสร้างคุณงามความดี แต่มนุษย์ก็ทำลายกันด้วยกิเลสใจ เกิดมาขี้ขลาด ขี้ขลาดคือปาก ทำลายกัน ถากถางกัน มีแต่ความเจ็บปวด มีแต่การเร่าร้อนเข้ามาสู่หัวใจ

เราแสวงหาความสุข คนเราอยู่คนเดียวไม่ได้ มันว้าเหว่ มันต้องเกาะเกี่ยวกันเป็นสังคม แล้วสังคมนั้นก็ให้ค่าเป็นทุกข์ เป็นการบีบบังคับ เป็นการตำหนิ เป็นการที่ให้เราเป็นขี้ข้าของสังคม กติกาของสังคมเพราะมนุษย์สร้างขึ้น กฎหมายก็มนุษย์สร้างขึ้น แล้วมนุษย์ก็มาดิกรงขังของตัวเองใจ กรงขังที่เราบัญญัติขึ้นมาเพื่อขังเรา แล้วเราก็แหวกกรงขังนั้นออกไปไม่ได้ เหมือนเป็นระบบไ้ ระบบที่ว่าเป็นดีเพราะให้สังคมนั้นเป็นความสุข...มันดีจริงอยู่ระบบนั้น แต่คนใช้ระบบนั้น คนเอาเปรียบระบบนั้น เราอยู่คนหนึ่งในระบบนั้น เราก็ต้องมีความได้เสียอยู่ในระบบนั้น

เพราะเราไปหวังพึ่งภายนอกไ้ เพราะเราหวังพึ่งเกาะเกี่ยวกับสังคม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกให้ถือพรหมจรรย์ เราถือพรหมจรรย์ออกจากสังคม ออกมาอยู่ป่า ออกมาจำศีลภาวนา กบเขายังจำศีล สัตว์เขายังมีการจำศีล เราเป็นมนุษย์ ถึงว่ามีทาน มีศีล มีภาวนา เราจำกัดเราเองมาให้อยู่ในขอบเขตของเรา ขอบเขตที่เราไม่ต้องไปเกาะเกี่ยวให้สังคมนั้นมีอำนาจเหนือเรา

“ศีล” ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ อธิศีลที่เกิดขึ้นมาเป็นศีลแท้ๆ ในหัวใจ เรายังรักษาของเราเพื่อให้เราไม่ต้องไปเกาะเกี่ยวให้เป็นความทุกข์จนเกินกว่าเหตุ เห็นไหม เราหวัง สิ่งหวังนั้นไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ เราหวังฟัง หวังเกาะเกี่ยว หวังการช่วยเหลือเอื้อจางกัน แล้วย้อนกลับมาว่าเราได้สิ่งที่หวังสมหวังไหม เพราะเราไปเกาะเกี่ยวข้างนอก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้สอนให้มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา การเกาะเกี่ยวเข้ามาณะ เราไปพูดกับคนอื่น เราไปหวังฟังคนอื่น มันเป็นการหวังข้างนอก เราไม่พูดกับตัวเองบ้างละ เราเคยคุยกับตัวเองบ้างไหม เราเคยคุยกันภายในตัวเองบ้างไหม ความคิดที่มันเกิดขึ้น ความคิดที่เกิดขึ้นมันเกิดขึ้นมาจากไหน แล้วความคิดนั้นเราไม่จับขึ้นมาตั้งเป็นโจทย์ แล้วเราใช้ความคิดนั้นใคร่ครวญในความคิดของตัวเอง

เราควรคุยกับตัวเอง เราควรจะฟังตัวเอง เราควรจะรู้จักเราใจ

“เรา” เป็นคน เรานี้เป็นคนๆ หนึ่ง เราหวังแต่สิ่งภายนอก จะมีความสุขก็ต้องรูป รส กลิ่น เสียงภายนอก ดูหนังดูละคร มีการฟังพาฟังเพลง มีการเกาะเกี่ยว มีการเล่นกัน เห็นไหม เราว่าอันนั้นเป็นความสุข แต่เราไม่ได้คุยกับตัวเราเอง ถ้าเราคุยกันภายใน เราดูสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในนะ จากภายในตน คุยกับตน จำกัดตน เห็นไหม เราฟังชานเพราะสิ่งที่ฟังชานมันส่งออก อารมณ์ที่เกิดขึ้นจากภายใน เราไปคุยกับคนอื่น เราจะไม่ได้ประโยชน์เลย มันเป็นลมปาก มันเป็นนามธรรม มันเป็นลมปาก เป็นนิรันดร์ธรรม แต่ถ้าเราคุยกับตัวเราเอง เราจำกัดสิ่งที่ส่งออกให้มันหดตัวเข้ามา

พลังงานนี้สูญเปล่าไป พลังงานนี้เกิดมาชาติหนึ่ง เกิดมาภพหนึ่งก็ใช้ไป พ้นออกไป พลังงานนี้พ้นออกไปแล้วไม่ได้อะไรกลับมาเลย ไม่ได้จริงๆ จะได้ว่าวัตถุกลับมาคือสิ่งทำธุรกิจ สิ่งที่ย้อนกลับมาเป็นผลกำไร อันนั้นเราก็วางไว้ในโลก แม้แต่ร่างกายของเรายังต้องสละทิ้งไป ไม่มีใครเคยมีชีวิตอยู่ค่าฟ้า ไม่มี

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานไปแล้ว ๒,๕๐๐ ปีเศษ แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ศาสดาอันเอกยังต้องนิพพาน แล้วเราเป็นใคร เป็นมด เป็นปลวกมาจากไหนจะอยู่ค่าฟ้า ในเมื่อเราอยู่ค่าฟ้าไม่ได้ แม้แต่ร่างกายก็ยังต้องบอบสลายไป เราต้องแตกดับไปเป็นธรรมดา เราควรจะหาสมบัติความเป็นจริงจากภายใน

การเกาะเกี่ยว การทำประโยชน์ข้างนอกขึ้นมา มันก็ไว้เป็นสมบัติของโลกนี้ สมบัติของโลกนี้เป็นเครื่องอยู่อาศัยให้เราพอมีชีวิตดำรงชีวิตไปเพื่อการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความจริงใจขึ้นมา ให้เกิดความจริงจังในหัวใจ ให้หัวใจดวงนั้นพึ่งตัวเองได้ เป็นการต้องคุยกับตัวเองไป

“ปัญญาอบรมสมาธิ” การน้อม การเกาะเกี่ยว การระล่อมความคิดของตัวเองไม่ให้ออกไปสู่ภายนอกไป เราคิดถึงบ้าน เราคิดถึงเมือง เราคิดถึงประเทศ มันส่งออกทั้งหมดเลย แล้วเราอยากที่บ้านให้เมืองให้ประเทศนี้เจริญรุ่งเรือง เราอยากที่บ้านให้เมืองเจริญรุ่งเรือง แต่เราไม่ให้เราเจริญรุ่งเรือง

บุคคลคนหนึ่ง ทุกๆ คนเป็นผู้เจริญขึ้น ทุกๆ คนเป็นคนมีศีลมีธรรม ไม่เบียดเบียน ไม่บีบบังคับ ไฟกัน บุคคลคนนั้นดี ทุกๆ คนดี รวมมาเป็นชาติ ชาตินั้นก็จะต้องดี บ้านเมืองนั้นก็จะต้องดี เราไปหวังว่าคนอื่นดีก่อน...ไม่ได้! ต้องเราดีก่อน เราบุคคลนั้นดี บุคคลนั้นสงบ บุคคลนั้นอยู่ได้บนพื้นฐานของความคิดของตัวเอง พึ่งตัวเองได้ บุคคลนั้นเป็นคนดี สังคมนั้นไม่ต้องมาพึ่งพา ไม่ต้องมาคอยเอาใจใส่ ไม่ต้องคอยมาช่วยเหลือบุคคลคนนั้น สังคมนั้นก็ไม่มีภาระไป ๑ ขั้นตอนแล้ว สังคมนั้นไม่ต้องเจียดจ่ายพลังงานในสังคมนั้นเพื่อบุคคลคนนั้น เพราะบุคคลนั้นเอาตัวรอดได้ เราเป็นคนๆ หนึ่ง เราจะเอาตัวเรารอดได้คนหนึ่ง เราทำให้ใจเราได้เป็นคนหนึ่ง เราทุกคนดีขึ้นหมด สังคมดีเพราะดีจากเราออกไป

นี่เราไปหวังข้างนอก เราไปหวังสิ่งที่ไม่สมหวัง เราไปหวังสิ่งที่ว่าพ้นจากอำนาจของเรา เราถึงต้องคุยกับเรา เราต้อง “พูดกับตน” ตามตนเองว่าเดี๋ยวนี้เราเป็นใคร เดี่ยวนี้เราจะดำรงชีวิตอย่างไร ปัจจุบันนี้เรากำลังอยู่ในภาวะของการมาจำศีล เรามาอยู่ในภาวะของการภาวนา มันเป็นการมีศีลมีภาวนาในหัวใจเราจริงไหม นี่คุยกับตน

“การน้อม” การน้อมคุยกับตน การน้อมถึงตัวเราเอง การตั้งปัญหาถามตนเอง อันนี้เป็นสิ่งที่ประเสริฐ สิ่งทีประเสริฐเพราะมันจะใคร่ครวญไป เราไม่ได้เคยใคร่ครวญเลย เราหวังไปหมด ลูกเมีย ภรรยา สมบัติ ห่วงเขาไปหมด ยุ่งเขาไปหมดเลยแต่ลืมตน ไม่ได้ห่วงตนเอง เราสงบชะ สิ่งที่เราไปยุ่งกับเขา เขาสบายใจ เขาทำของเขาไปได้ แต่เราไปก้าวก่ายจนเขาจะทำหน้าที่ของเขา เขาก็ต้องมาพะวักพะวนกับคำพูดของเรา

เราถึงหยุด สงบ แล้วเรามาคุยของเรา ออย่าออกไป

ความคิดที่คิดนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วดับไป เราวิตกกังวลมากไปไหม การตั้งปัญหาถามตนเอง ถามตนเองคุยกับตนเอง การคุยกับตนเอง ตั้งสติขึ้นมา สติเท่านั้นทำให้การขับเคลื่อนไปของกระแสจิตเบาลงๆ เพราะเรามีสติยังยังไง ถ้าเราไม่มีสติยังยังไงเลย มันปล่อยออกได้สุดๆ มันปล่อยไปตามธรรมชาติของมันเลย

กระแสน้ำที่ไหลรุนแรงอยู่อย่างไรมันก็อย่างนั้น ยิ่งรุนแรงเท่าไร ร่องน้ำนั้นมันจะขยายให้มากขึ้น กระแสจะแรงขึ้นเรื่อยๆ เราปล่อยกระแสของจิตพุ่งออกไปตลอดเวลาโดยที่ไม่เคยยับยั้งไว้เลย พลังงานนี้สูญเปล่าไปตลอด จนเราตั้งปัญหาถามตนเองแล้วใช้สติยับยั้งตนเองให้ได้ ให้จิตนี้อยู่กับตัวได้ มันจะเกิดพลังงานขึ้นมาโดยที่ที่เราไม่ต้องเหนื่อย เราไม่ต้องเพื่อย เราไม่ต้องล่า

เราเหนื่อย เราเพื่อย เราล่ามาก ทำไมร่างกายเราไม่เข้มแข็ง เพราะจิตใจนี้มันไม่อยู่กับตัว ใจของกายแล้วหัวใจว่างเปล่า มีแต่กายเดินไปสักแต่ว่าเดิน ความคิดสติยับยั้งไม่เคยอยู่กับเนื้อกับตัว เห็นไหม ความคิดสติยับยั้งอยู่กับเนื้อกับตัว เมื่อนั้นมีเจ้าของใจ กูหานั้นมีคนรักษาใจ เราปล่อยให้กูหานั้นว่างเปล่ามาโดยที่ที่เราไม่เคยเหลียวมาแลเลย นี่คือการคุยกับตน ยับยั้งคนไว้ให้เราอยู่กับตัวเรา ความคิดอยู่กับเรา จากกระแสที่พุ่งออกไป พลังงานที่ส่งออก มันจะเป็นน้อมกลับเข้ามาเป็นพลังงานคงที่ พลังงานคงที่จนทำจิตให้เป็นพื้นฐานขึ้นมา จิตเป็นพื้นฐานขึ้นมา จิตอยู่โดยปกติของมัน จิตนี้จะสงบ ความสงบจะเกิดความสุขอย่างยิ่ง สุขที่ไม่เคยประสบ สุขที่ไม่เคยมี

โลกมีความสุขเพราะเกิดจากอามิส สุขจะเกิดขึ้นต้องมีค่าจ้าง ต้องมีสิ่งเป็นอามิสสินจ้างเข้าไปให้หัวใจนั้นพอใจ หัวใจนั้นพอใจจะเกิดความสุขแก่แรวีๆ แก่ชั่วคราว แต่ความสุขเกิดจากจิตนี้สงบโดยตัวมันเอง เป็นความสุขจากการอบรมการสั่งสอนของศาสนธรรม ธรรมเกิดขึ้นแล้ว

“รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” รสของความสงบในหัวใจภายใน รสจากหัวใจที่เคยหิวกระหายอิ่มเต็มด้วยพลังงานที่ส่งออก มันยับยั้งไว้จนหัวใจนี้เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังงานในตัวมันเอง เกิดจากการคุย เกิดจากการใคร่ครวญ เกิดจากการยับยั้งที่สติปัญญาของเราที่เรปฏิบัติธรรมมาตั้งแต่หลายๆ ปี หลายๆ ชั่วอายุที่สะสมมา เห็นไหม เราต้องเหนียว เราต้องรั้ง

จิตแก่จิต จิตดึงจิต ความรู้สึกดึงความรู้สึกภายในออกมา...ออกมาจากไหน? ออกมาจาก อารมณ์ที่มันรูป รส กลิ่น เสียงที่มันเกาะเกี่ยวให้มาเป็นตัวของตัวมันเอง ให้เป็นเอกเทศ นี่การคุยกับตนเอง จะคุยกับคนนอก จะคุยกับญาติพี่น้อง คุยไปเกิด อันนั้นมันเป็นกาลเวลาที่เราควรจะเป็นประโยชน์ เป็นครั้งคราว เป็นวิสาสะ แต่คุยกับตนเองนี่ต้องคุยตลอดเวลาทุกลมหายใจเข้าออก

“ลมหายใจเข้าออก” หายใจเข้าและหายใจออก ความรู้สึกตัวตลอดเวลา นั่นคือสติ สตินี้ ยับยั้ง เช็ดตนเองอยู่ตลอดเวลา การใคร่ครวญตนเองอยู่ตลอดเวลา นั่นคือการพูดคุยกับตน คุยกับคนอื่นไม่มีประโยชน์ เป็นประโยชน์ของโลกชั่วคราว คุยกับตน ใคร่ครวญตน คอยตรวจสอบตน อันนั้นเป็นประโยชน์มหาศาล เป็นประโยชน์เพราะเราไม่ผิดพลาด ๑ ความไม่ประมาทในทุกๆ โอกาส ความไม่ประมาททำให้ชีวิตนี้มีคุณค่า ความประมาททำให้ความพลั้งเผลอชีวิตนี้มีการแตกดับเป็นธรรมดา แต่เราไม่ยอมแตกดับเพราะเรายังไม่มีเครื่องประดับหัวใจใจ เรายังไม่มีอารมณ์ เรายังไม่มีเครื่องประดับใจให้เกิดสูงชันๆ

จิตนี้ตายแล้วต้องเกิดหมด เกิดแล้วก็ต้องตายหมด แต่การประพฤติปฏิบัตินี้ทำให้เป็นอนันตกาลได้ด้วยเอโกธัมโมใจ “เอก” เอกอันหนึ่งเดียวเท่านั้นคือธรรมแท้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางไว้ให้เป็นเป้าหมายของผู้ที่ปฏิบัติธรรม ผู้ที่เชื่อธรรมใจ เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาอันเอก

การคบมิตรที่ดีคือคบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้ทางให้พ้นทุกข์ ชี้ทางให้ออกจากวิญญูะ ออกจากเครื่องเกาะเกี่ยว

เรามองกันว่าสิ่งที่ป็นในครอบครัวของเราจะเป็นที่พึ่งเป็นที่อาศัย...ไม่ใช่ เขาส่งกันแค่เงินตะกอนเท่านั้น เขาไม่เคยส่งจิตนี้ไปถึงไหน แต่ศาสนธรรมนี้ส่งจิตนี้ไปสวรรค์ อย่างน้อยสิ่งที่ดีเป็นประดับในหัวใจส่งถึงสิ้นจากอสาเวชัย อสาวะในหัวใจใจ จนส่งถึงเอโกธัมโม มันเป็นสิ่งทีประเสริฐที่สุดที่คนจะไฝหา ฉะนั้นสิ่งทีเป็นประเสริฐที่สุด เราต้องหาของเรา แล้วเราต้องเอามาประดับใจของเราด้วยมรรคอรยัสัจจอันนี้ใจ ไม่ใช่เราไปยุ่งไปคุยกับข้างนอก คุยอันนั้นเป็นโอกาสๆ หนึ่ง

การพูดคุย คุยข้างในนี้ คุยกับตัวเองใจ “จิตสงบไหม?” ถ้าจิตนี้สงบมันเป็นการคุยหยาบๆ ใจ เราเห็นยวรั้งไว้ให้มันเป็นเอกเทศ การเป็นเอกเทศนี้มันเป็นความสุขด้วยจิตที่มันไม่เคยเป็นเอกเทศ มันเกาะเกี่ยว

สมาธิธรรมนี้มีความสุขอึมอึมอบ จนว่าผู้ที่เข้าถึงสมาธินี้ จนมีอันว่าเคลิบเคลิ้มไปแล้วกันล่ะ ว่าอันนี้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเอโกธัมโม มันเป็นเอกัคคตารมณ์ เป็นอันหนึ่ง เป็นเอกใจ รูปฌาน เป็นเอก จิตนี้เป็นหนึ่ง จิตนี้เอกัคคตารมณ์ จิตนี้สักแต่รู้ว่ารู้ แต่สักแต่ว่ารู้มันก็สิ่งที่เชื่อ เป็นอสาระอยู่ในนั้นหมดเลย ขนาดอยู่ในนั้นมันยังมีความสุขขนาดนี้ แล้วถ้ามันหลุดออกไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปมันจะมีความสุขขนาดไหน

ความสุขที่ได้มาเกิดขึ้นจากกลางหัวใจของเรา เราปฏิบัติขึ้นมาเป็นความสุขที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่มีอามิสเลย ไม่มีสิ่งใดจะมาเจือปนได้เลย เงินทองก็ซื้อไม่ได้ ไม่มีคำรับตำราเล่มไหนว่าซื้อสมาธิล้านหนึ่ง ซื้อมรรคผล ๕ ล้าน ซื้อแล้วจนถึงกับซื้อมรรคผลได้หมด... ไม่มี ไม่มีหรือก เกิดขึ้นมาจากคำแข็งหรือหัวใจที่คุยกับตนเองนั่นเท่านั้น มันถึงเป็นทิพย์ใจ เป็นทิพย์สมบัติที่เราไขว่คว้า

ศาสนธรรมนี้เป็นกลางใจ เหมือนแสงเดือนแสงตะวันที่ส่องมายังโลก ใครเป็นคนเก็บเกี่ยวพลังงานอันนั้นได้มากที่สุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้นี้ก็ยังคงสดๆ ร้อนๆ ใจทุกขนี้เป็นความจริง เพราะเราไม่พอใจในทุกขนั้น เราถึงเป็นตัณหา เราปฏิเสธความเป็นทุกขนั้น ใจ เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเราแล้วเรามีความทุกข

เราเข้าใจว่าเป็นความทุกขๆ เราว่าสิ่งนั้นเป็นทุกข สิ่งนี้เป็นทุกข จนลืมไปว่าการเกิดดับนั้นต่างหากที่เป็นทุกข ใจสิ่งที่ว่าเราเป็นทุกขนี้มันเป็นเครื่องเคียง เป็นสมบัติ เป็นสิ่งที่ว่าใครยึดก็ทุกข ใครปล่อยก็ไม่ทุกข ไม่มีโทษอันไหนหรือที่ทุกคนโดนประสบโทษอันนั้นแล้วเป็นทุกข ใจพวกชาติดิสมันชอบความรุนแรง มันว่าเป็นความสุข เราว่ามีความกระทบกระทั่งเป็นความทุกข แต่ทำไมมันเป็นความสุขของจิตดวงที่เขาพอใจได้ล่ะ

ความทุกขอันนี้ มันเป็นความทุกขเพราะหัวใจเข้าไปยึดทั้งนั้น มันไม่ใช่ทุกขเฉพาะชาติการเกิดใจ เพราะการเกิดอันนี้มันเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข ทีนี้เราก็ต้องกลับมาย้อนว่าเกิดนี้

เพราะอะไร เกิดนี้เพราะมีตัณหา ตัณหาความทะยานอยากมันแสวงหาตลอดเวลา การแสวงหาอันนี้เราต้องแสวงหาในสิ่งที่ถูก

การแสวงหาในการพ้นทุกข์นี้ ว่าเป็นความอยาก เป็นความอยากพ้นทุกข์ เป็นความอยาก เพราะเรามีหัวใจใจ คนหิวต้องกิน คนที่กินอาหารยังกินอาหารที่เป็นพิษเป็นภัย กับคนกินอาหารที่เป็นอาหารที่เป็นประโยชน์ เห็นใหม่ ตัณหาความทะยานอยากเพราะมันมีหัวใจ เราเกิดเป็นมนุษย์ มีหัวใจกับร่างกาย ไม่ใช่สัตว์ถึงคิดไม่เป็น

การคิดเป็นคือการแสวงหาในการพ้นจากทุกข์ อันนี้เป็นมรรค

คำว่า “เป็นมรรค” คือเป็นความฉลาดที่เอาตนพ้นจากกิเลสได้

เอาตนพ้นจากเชื้อโรคในหัวใจได้

แต่ถ้าเราปฏิเสธการแสวงหาหรือการแยแยกผิดถูกอันนี้ เราเข้าใจว่าเป็นตัณหาทั้งหมด อันนั้นก็เป็สนมุทัยซ้อสนมุทัยโดยที่เราไม่รู้ตัวเลย นี้เวลากิเลสมันคิด มันคิดแบบกำปั้นทุบดินใจ มันคิดแบบไม่เคยแสวงหา ไม่เคยกระทำ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำแล้ว ประพฤติแล้ว ถึงได้บอกไว้เป็นขั้นเป็นตอนว่า ความแสวงหา การคิดเพื่อจะให้พ้นจากกิเลสอันนั้นไม่ใช่ตัณหา มันเป็นการพ้นเพราะเรามีชีวิต คนมีชีวิต คนมีจิตใจไม่ใช่ซากศพที่มันคิดไม่เป็น ถึงจะได้สิ่งใดๆ ว่าเป็นกำปั้นทุบดินใจ แต่คนมีปัญญาการจะเอาตนพ้นออกจากกิเลส ต้องมีปัญญาเท่าทันกิเลสที่มันยุมันแหย่ มันปิดแข็งปิดขาคจะไม่ให้กระทำ

ถึงว่าการกินอาหารที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง เพื่อให้เป็นการแสวงหาการทำงานต่อไป กับกินอาหารที่ว่าอะไรก็กินเข้าไปโดยที่ไม่รู้เรื่องแบบที่โลกเขาเป็นกัน เกิดมาแล้วก็แสวงหา แสวงหาเพื่อจะให้มีความสุข แสวงหาความสุข พยายามต้องการความสุข แต่ไม่เคยเจอความสุขจริงๆ เลย มีแต่อารมณ์สุขที่ว่เกิดขึ้นชั่วคราๆ เท่านั้น เพราะมันพอใจ มันมีติดบอดในหัวใจใจ แล้วก็ตายไปโดยพร้อมกับความทุกข์อันนั้น

แต่การแสวงหาอันนี้ ถ้าเราคิดว่าเป็นความทุกข์อันนั้น... ไม่ใช่ มันเป็นมรรคอรียสัจจัง พ้นออกจากกิเลสได้ด้วยมรรค ด้วยชีวิตจิตใจที่การทุ่มเทใส่กับความเพียรชอบ ความคำริชอบ คำริในการเกิดดับที่ว่าเป็นทุกข์แท้ๆ นี่ไง

เราเข้าใจถึงความเป็นทุกข์แท้ ถึงจะย้อนกลับมาถึงเห็นว่าการเกิดอันนี้เป็นประโยชน์ เกิดเป็นมนุษย์นี่ประเสริฐที่สุด แล้วจะเอาสมบัติประเสริฐนี้ไปให้ได้ ไม่ใช่เกิดเป็นมนุษย์แล้วเอาสมบัติของโลกเกาะเกี่ยวกันไป แล้วก็ไปของชั่วคราว นี่ว่าเกิดเป็นมนุษย์ถึงได้ประเสริฐ ต้องคุยกันกับมนุษย์เราเอง

เพราะกิเลสมันเกิดขึ้นจากหัวใจ กิเลสเกิดขึ้นจากฐิติจิต กิเลสเกิดขึ้นจากจิตปฏิสนธิ กิเลสไม่ได้เกิดขึ้นจากภายนอก สิ่งที่เขาพูดเขาว่าเรามา ถ้าเราเก็บเข้ามาเป็นความทุกข์ มันก็เป็นความทุกข์ เพราะเราไปเก็บเกี่ยว เราไปเกาะ เราไปแสวงหามา เราไปโน้มน้า มันเป็นนิเวศน์ แต่ความเกิดขึ้นจากภายใน การโต้ตอบกัน การปฏิบัติที่มันทุกข์ยากอยู่นี้มันเป็นเรื่องหาสาระ แล้วกิเลสมันก็ผลึกใสเราว่าเราไม่มีปัญญา เราเป็นคนวานาน้อย เห็นใหม่ การใคร่ครวญภายในมันจะเป็นประโยชน์กับเรา เพราะมันสะท้อนถึงหัวใจใจ มันสะท้อนถึงฐิติจิต มันสะท้อนถึงกิเลสตัวนั้น ฉะนั้นการตรึงนี้มันถึงว่าเป็นความเข้มแข็งของจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นหมายถึงความคิดเริ่มต้นของเราดวงนั้นที่พยายามจะแสวงหาทางออก

การแสวงหาทางออก การพบพระพุทธศาสนา การคบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เราเกิดไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราเกิดทันในช่วงที่ธรรมและวินัยนี้ยังเข้มแข็ง ธรรมและวินัยนี้ยังเป็นเครื่องชักนำเราออกจากกิเลสได้ เห็นใหม่ เราคบ เราเป็นมิตรกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงเกาะไว้โดยเอาชีวิตเข้าแลกเลย เราเกาะไว้เป็นมิตรถาวร เป็นมิตรข้างใน อันนี้เกิดขึ้นจากเราใคร่ครวญที่เราคุยกับตน มันเกิดขึ้นจากภายใน

ถ้าเกิดขึ้นจากภายนอก เราก็วิ่งแสวงหาจากภายนอก แล้วมันเป็นประโยชน์กับเราไหม? ไม่เป็น เพราะมันเป็นสัญญา มันเป็นการจำ แต่การประพฤติปฏิบัติภายในมันเป็นการทดสอบ มันเป็นการปฏิบัติตรงใจ มันเป็นการเกิดขึ้นจากกระแส จากความเป็นไปของอาการของจิตที่มันทุกข์อันนั้น มันสะท้อนถึงอันนั้น มันจะแก้ไขได้ การประพฤติปฏิบัติโดยตรงเท่านั้นมันถึงจะชำระกัน

ได้ การฟังมา การใคร่ครวญมาอันนั้นมันเป็นวิธีการเท่านั้น เป็นเทคนิคที่เราจำมา แต่เทคนิคจำมา ขนาดไหน ถ้าไม่เกิดขึ้นจากเทคนิคของเราเอง เทคนิคจากภายในอันที่มันสันดาปกันจากภายใน

เวลามันเสพสมาธิธรรม จิตที่สงบมันถึงได้มีความสุขใจ มีความสุขแต่ไม่ใช่ผล ไม่ใช่เอ โภชน์โม ถึงต้องคุยให้ลึกเข้าไป การคุยกับเรา คุยจากรูป รส กลิ่น เสียงภายนอก ตะล่อมเข้ามาจน เป็นเอกเทศ กับการคุยภายในเข้าไปนะ พอมันเป็นเอกเทศขึ้นมาแล้วก็ต้องถามตัวเองว่า

“กาย เวทนา จิต ธรรมอยู่ที่ไหน?”

จากเป็นเอกเทศขึ้นมา มันก็สะสมไว้อยู่ข้างใน มันติดที่กายเรา ความคิดนี้สัมพันธ์กันไปหมดเลย สิ่งที่ว่า เป็นของชั่วคราว กายนี้เป็นคูหาที่จิตอาศัยอยู่ นี่มันอาศัยจริงหรือ? มันเป็นเราไปทั้งหมด กายกับเราเป็นอันเดียวกัน เป็นอันเดียวกันนะ จับเนื้อตรงไหนมันก็สะท้อนถึงใจทั้งหมด เสียใจตรงไหนร่างกายก็ขนพองสยองเกล้าไปทั้งหมด เวลาเราเดือดเนื้อร้อนใจ ใจมันเดือดร้อนทำไมขนพองสยองเกล้าล่ะ ทำไมน้ำตาไหลน้ำตาร่วงล่ะ ทำไมมันสัมพันธ์กันเป็นอันเดียวกันไปหมดเลย

นี่ถ้าเราจับกายขึ้นมา จิตนี้สงบพิจารณากาย ถ้ามีวาสนาจะเกิดเป็นภาพกะโหลก ก้อนเนื้อ เป็นอะไรก็ได้แล้วแต่ ถ้าจิตนี้จับต้องได้ จิตนี้เจอครั้งแรก จิตนี้ไม่เคยสัมผัส

การคุยภายนอก การแสวงหาภายนอกเป็นสิ่งที่ชั่วคราวทั้งหมด เป็นภพๆ หนึ่งเพราะเรา สร้างคุณงามความดีเกิดเป็นมนุษย์แล้วเราได้เสวยภพนั้น แต่การแสวงหา การคุยภายในนี้ มันคุยถึงรากเหง้า คุยถึงฐานใจ อันนี้การแสวงหาภายใน การทักภายในถึงว่าให้เห็นกาย เวทนา จิต ธรรม เพราะต้องสิ่งนี้ หัวใจที่มันเกาะเกี่ยวกับกายกับใจนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เราพิจารณาให้หัวใจ สอนใจ เราคุยกับตัวเองแล้วยังต้องจับให้ตัวเองเข้าใจ ให้เห็นสภาวะว่ากายกับใจที่ว่าเป็นเนื้อเดียวกัน มันเป็นเรื่องเดียวกันอย่างไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “กายนี้ไม่ใช่เรา เรานี้ไม่ใช่กาย”

ธรรมอันนั้นเป็นความจริง แต่กิเลสมันปิดไว้ทั้งหมด กายกับเราเป็นอันเดียวกัน

เราจำ เราศึกษามาว่ากายกับเรานี้ไม่ใช่ แต่อันที่เป็นความจำนี้เป็นสุดมยปัญญา ปัญญาที่รู้เข้ามาจากคำบอกเล่า เราก็ยึดไว้ว่าเราเป็นชาวพุทธ เรารู้ทฤษฎี เรารู้เทคนิค แต่วิธีการนี้ต้องเกิดขึ้นจากกระแสของใจที่มันเกิดดับเกิดดับ ทุกข์จริง สุขจริง เกิดจริง ดับจริงจากหัวใจนั้น ต้องสันดาปกันขึ้นมาจากภายใน นี่ธรรมแท้ๆ มันสอนวิธีอย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ เราถึงว่าถ้ามีวาสนามันจะเกิดเป็นวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งในร่างกายของเรา นี่มีวาสนา คนๆ นั้น จิตดวงนั้นเคยสั่งสมมา ถ้าไม่มีต้องนึกขึ้น

จากจิตธรรมดา เราหลอกตัวเอง เราอยากมีอยากเป็น เราตั้งจินตนาการอย่างไรเรายังตั้งได้ ทำไมเราตั้งจินตนาการเรื่องของกาย ของวัตถุ สิ่งใดสิ่งหนึ่งในร่างกายนี้ให้หัวใจนี้ได้ลับเป็นหินลับปัญญาไม่ได้หรือ

“หินลับปัญญา ” ตำราไหนก็แล้วแต่ เราได้ดู เราได้ศึกษา มันจะใคร่ครวญได้ ในเมื่อเราไม่มีสิ่งใดๆ ให้จิตนี้ได้พิสูจน์ใจ เราถึงต้องตั้งกายนี้ขึ้นมาเพื่อให้จิตคือหัวใจนี้พิสูจน์ว่าสิ่งนั้นเป็นเราจริงหรือ ถ้าเป็นเราจริงมันต้องอยู่คู่กันไป มันต้องเป็นสิ่งที่มันบังคับบัญชาได้ แต่ถ้าจิตนี้เป็นสมาธิขึ้นมา เป็นฐานของตัวเอง มันจับ มันอยู่ในความว่าง มันอยู่ในความที่ว่างไม่ใช่เอกเทศของมัน กับสิ่งที่ว่างกายกับใจนอนเนื่องอยู่ด้วยกันเป็นเนื้อเดียวกัน

แต่ในเมื่อทำให้จิตนี้เป็นเอกเทศ เป็นสมาธินี้เป็นเอกเทศ เป็นพื้นฐานของตัว ยกภาพนั้นขึ้นมาให้ดูใจ นึกขึ้นมาให้เห็นกาย การพิจารณาภายใน พอเห็นแล้ว ปัญญาเกิดขึ้น ปัญญาคือคุยกับตัวเองด้วยเป็นการภายใน เป็นภายในหมายถึงว่าไม่ใช่สัญญาข้างนอกนี้ ไม่ใช่ความคิดที่เราคิดเป็นปุถุชนอยู่นี้

มันเป็นปัญญาภายใน มันจะเร็วมาก ความเร็วของมัน เพราะว่ามันจากกระแสที่มันวนออกมาข้างนอกนี้มันไม่วนออกมา มันเป็นกระแสอยู่ภายในเพราะมันเป็นเอกเทศ มันไม่มีการเติมค่าของกิเลสไป กิเลสมันจะบอกว่า “วัยรุ่นร่างกายจะเต่งตึง คนแก่ร่างกายจะเหี่ยวเฉา คนตายไปแล้วร่างกายจะเน่า” อันนั้นมันเป็นสัญญา แต่เป็นสัญญาด้วยกาลเวลาที่รู้จากสุดมยปัญญา รู้ๆ กันอยู่ ความรู้อย่างนั้นคิดแล้วไม่เป็นประโยชน์ แต่จิตนี้เป็นเอกเทศ มันไม่มีสัญญาตัวนี้มาจับ มันจะเป็นเอกเทศของมัน แล้วจะเกิดตอนเราพิจารณาอยู่ เพราะเป็นเอกเทศไม่มีตัวกิเลสนี้มาผลักไส ไม่มีกิเลสนี้มาคอยบังคับบัญชาว่าให้เป็นไปตามสัญญา ตามกิเลสที่สะสมมา ตามวัฏฏะ ตามเจ้าวัฏ

จักรที่มันสั่งใจ มันเป็นเอกเทศเพราะมันเป็นเอกเทศแล้วมันเป็นสมาธิ ไม่มีกิเลส กิเลสมันยุบยอบลง ใช้ปัญญาตัวนี้ การคุยกับตัวเองตัวนี้ไง อันนี้คือมรรคอรียสัจจัง

มรรคตัวนี้จะเห็นความแปรสภาพใจใหม่ พอตั้งขึ้นมามันจะแปรสภาพด้วยกลายเป็นดิน กลายเป็นน้ำ กลายเป็นลม กลายเป็นไฟ หรือแปรสภาพออกมาเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา การแปรสภาพเดี่ยวนั้น การเห็นเดี่ยวนั้น การพิจารณาเดี่ยวนั้น การปล่อยเดี่ยวนั้นไง จากการคุย จากการต่อสู้ จากการใช้ปัญญาญาณพิจารณาอยู่ปัจจุบันนั้น พิจารณาจนกว่าเห็นตามความเป็นจริงนะ เห็นตามความเป็นจริงเพราะวนเป็นภายในใจ วนเป็นธรรมอันเอก เป็นธรรมจักร ไม่ใช่วนออกมาจากการเกาะเกี่ยวอารมณ์ภายนอก

ปัญญาตัวนี้เป็นปัญญาเอกเทศ เอกเทศเกิดขึ้นมาจากธรรมะใจ เอโกธัมโมที่วางไว้แล้วเราเดินถูกต้องตามธรรมอันนั้น เดินถูกต้องตามธรรมใจ การเข้าถึงจุดตามความเป็นจริง แล้วสิ่งที่ป็นจริงจะแปรสภาพให้เห็นตามความเป็นจริงนะ จะแปรสภาพให้เห็นตามความเป็นจริง มันจะบุบสลายไป มันจะเป็นอนัตตาให้เห็นตามความเป็นจริง อันนั้นจะเกิดเป็นการหลุดออกไป

เดิมที่มันเห็นตามความเป็นจริงแล้วมันจะปล่อย เพราะความเป็นความเหนียว ความวิถวนที่มันสะสมมา นี่มันปล่อย มันไม่ขาด มันไม่ขาดหมายถึงว่ามันไม่สมุจเฉทออกไป มันปล่อยวาง ปล่อยวางตัวนี้วางใจไม่ได้ ปล่อยวางแล้วต้องตรวจสอบ พิจารณาซ้ำ พิจารณาซาก ครูบาอาจารย์บอกว่าต้องคราดต้องไถอยู่ตลอดเวลา คราดไถโดยไม่หวังผล คราดไถโดยหวังผลนี้เป็นตัณหา ซ่อนตัณหา

อย่างที่ว่าเมื่อกี้นี้ ที่ว่าตัณหาซ่อนตัณหา ความอยาก เห็นไหม ความอยากให้เป็นอย่างนั้น ว่าเป็นกิเลส ความอยากในโลกนี้เป็นสิ่งที่ดี ความอยากจะทำประพฤดีปฏิบัติ กิเลสมันว่าอันนี้ผิด

อันนี้ก็เหมือนกัน ความอยากให้เป็นไป ความอยากว่าฉันนี้อยากจะทำระกิเลส อันนี้เป็นตัณหาซ่อนตัณหา เป็นตัณหาเพราะความอยากในผลนี้ ความอยากจะกินโดยไม่ต้องเอาของใส่ปาก ความอยากจะอิมโดยไม่ต้องกิน มันจะเป็นไปได้อย่างไร

“ความอยาก” การใคร่ครวญคือการตรวจสอบ คือการคราดการไถ มีหน้าที่คือการคราดการไถ การใช้ปัญญาญาณนั้นเท่านั้น เท่านั้นจริงๆ เพราะว่าเดิมค่าอันนั้นมันเป็นเรา เป็นกิเลส

ตัวเลี่ยมตัวเผา ก็เลี่ยมเข้าไปมันก็จะผิดพลาดจากตามความเป็นจริงแล้ว เราต้องทำตาม
 ธรรมจักรเท่านั้น

การใคร่ครวญด้วยปัญญาตลอดเวลา จนบ่อยครั้งเข้า มันเคยบอบสลาย มันเคยแตกออก
 จากทิฏฐิ จากความยึดมั่นถือมั่นระหว่างกายกับใจที่เป็นเนื้อเดียวกัน จนสภาวะตามความเป็นจริง
 เอกทั้งหมด ธรรมนี้เป็นเอก มรรคอรียสัจจัง มรรค ๘ รวมกันเป็นหนึ่งเป็นธรรมจักรชำระออกไป
 กายกับใจจะแตกออกจากกัน

จากสิ่งที่เป็นอันเดียวกัน มันจะแยกออกกันเห็นๆ ว่ากายนี้ก็ไม่ใช่เรา กายนี้ไม่ใช่จิต กายนี้
 ไม่ใช่ความรู้สึก กายนี้สักแต่ว่ากาย หัวใจที่เป็นขี้ข้าโคจรร่างกายนี้บีบบังคับไฟที่มันเป็นเจ้าของอยู่
 มันทำให้หัวใจนี้ต้องอยู่ในอำนาจของมัน ต้องเจ็บ ต้องทุกข์ ต้องเจ็บไข้ได้ป่วย มันหลุดออกมาจะ
 หลุดออกมาเป็นจิตอย่างล้วนๆ เลย จิตนี้ไม่ใช่กาย กายกับจิตแยกออกจากกัน ทุกข์ที่เกิดขึ้น
 ระหว่างจิตกับกายก็ไม่มี ไม่มีหรอก เป็นเอกเทศออกไปเลย จิตนี้จะมีความสุขมาก จิตนี้ที่เป็นขี้ข้า
 มาตลอด มันจะหลุดพ้นออกไปจากความเป็นขี้ข้า มันจะเข้าใจตามความเป็นจริง จะมีความสุขนะ
 มีความสุขที่เป็นเอก

คนที่เป็นอย่างนี้ คนที่เป็นขี้ข้าเขามาตลอด แล้วพ้นจากนี้ พ้นจากขี้ข้าของกายนี้ ฟังสิ! เรา
 เกิดมาชาติหนึ่ง หัวใจกับเรานั้นก็ต้องอาศัยกันไปตลอด แต่พิจารณาถึงจุดนี้แล้ว กายนี้สักแต่ว่า
 อาศัยกันไป หัวใจนี้รู้เท่าตามความเป็นจริง

คนที่ไม่กังวล คนที่ไม่วิตก คนที่ไม่ทุกข์ร้อนกับกาย คิดดูสิ ของที่อยู่ด้วยกันก็สักแต่ว่าอยู่
 ด้วยกัน เก้อๆ เจีนๆ จะมีความสุขขนาดไหน มีความสุข สุขจริงๆ นี่ความสุขของพระโศคาบัน
 ความสุขของชั้นตอนที่ ๑ จิตนี้เว้งว่างไปหมดเลย

นี่เกิดขึ้นจากการคุยกับตัวเองนะ เกิดขึ้นจากการทดสอบภายใน ทดสอบไปเรื่อย

การคุยกับชั้นนอก การคุยกับคนข้างนอก จิตคุยกับชั้นนอก รูป เวทนา สัญญา สังขาร
 วิญญาณไม่ใช่จิต จิตนี้ไม่ใช่รูป ไม่ใช่เวทนา ไม่ใช่สัญญา ไม่ใช่สังขาร ไม่ใช่วิญญาณ ชั้นนอก
 การคุยกันภายในก็เป็นความหยาบละเอียดเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป

การคุยกับความอุปาทานในกาย ถึงจะปล่อยออกไปแล้วแต่มันยังเกาะเกี่ยวกัน มีกระแสถึงกันอยู่ ใจมรรคอรียสัจจตรวจสอบคุยกัน คุยกับภายในให้หัวใจดวงนั้นตั้งสภิกาคามรรคขึ้นมา ตั้งขึ้นมา ตั้งขึ้นมาเพื่ออะไร เพื่อจะคุยกันไง เพื่อจะเป็นเวทีที่จะตรวจสอบกันอยู่ภายในใจ ตรวจสอบคุยกัน คราคแล้วไถแล้วจนเข้ามา

จากภายในเป็นอนัตตา ตรวจสอบเข้าไปจนภายใน น้ำเป็นน้ำ ดินเป็นดิน ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ ภายในเป็นอนัตตาก็จริงอยู่ มันแปรสภาพ มันแยกส่วนออกไปอีกต่างหาก หัวใจที่เคยว่าภายในเป็นอนัตตา ภายในไม่ใช่เรา แต่มันแปรสภาพให้เห็นซ้ำเข้าไปอีกว่ามันเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ จิตนี้หลุดพ้นออกไป ภายกับจิตแยกกันโดยธรรมชาติ เวียงว่างเป็นสุขมหาศาล

สุขที่ว่าภายในไม่ใช่ซ้ำนั้นอันหนึ่ง สุขที่ไม่เกาะเกี่ยว สุขที่เป็นเอกเทศ สุขเข้าไปอีก

จากอารมณ์ของขั้น ๑ มีความสุขที่หลุดพ้นออกมาจากเป็นซ้ำ

อารมณ์ของขั้นที่ ๒ ความสุขใจ ความสุขคืออูฏฐิภาวะของใจที่พ้นออกมา มันเป็นอัมหนา ลำราญนะ เป็นเอกเทศเหมือนกับอยู่ในอวกาศเลย เวียงว่างไปหมด จับต้องไม่ได้เพราะมันเหมือนกับเราอยู่ในน้ำ แล้วลืมตาสิ เห็นแต่ใสไปหมดเลย จิตนี้พ้นออกไปจากความเป็นกังวลทั้งหมด พ้นออกไปจากกาย พ้นจากอุปาทานในกาย พ้นออกไปเลย เป็นจิตเอกเทศเลย นี่เป็นเอกเทศ

เราน้ำอยู่ เราลืมตาในน้ำ น้ำใสไปหมดเลย เราไม่เห็นตัวอะไรทั้งสิ้นเลย การคุยกับขั้นในหัวใจเลย หัวใจนั้นมันลืมตาอยู่ มันเห็นน้ำ เรายังมีอยู่ เรายังเป็นตัวตนอยู่ นี่ความคุยที่ละเอียดเข้าไปอีก การคุยเป็นขั้นๆ เข้าไปนะ “คุยกับตน” มองตนเอง คุยกับตน ตรวจสอบตนภายใน เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา เป็นผู้ที่ประเสริฐ ศาสนาสอนให้พ้นออกไปจากทุกข์ให้หมด คุยกับตนจนชำระตนออกไปถึงซึ่งที่สุดแห่งทุกข์ อันคุยกับตนอยู่ภายในมันว่างเวียงอยู่ในน้ำ เราโดนกดถ่วงอยู่ในน้ำ แรงบีบแรงอัดของน้ำมันขนาดไหน

ความที่ว่าเวลาเป็นสุข เป็นสุขมาก เพราะว่าเราพ้นขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน พ้นจากฐานะหนึ่งเป็นหนึ่งอีกขั้นหนึ่ง พ้นจากฐานะหนึ่งเป็นหนึ่งอีกขั้นหนึ่ง พ้นขึ้นมา แต่ความเป็นหนึ่งพ้นออกมา เราใช้หนึ่งเขาไปแล้ว แต่เรายังไม่ได้ใช้หนึ่งตัวเองเพราะอะไร เพราะเราต้องใช้ใช้ใหม่ เรา

ต้องใช้ เราต้องสื่อ เพราะอันนี้มันเป็นอสุภะไง ใช้หนี้ตัวเองหมายถึงว่าจิตนี้มันพะรุงพะรังไปด้วย
อสุภะ พะรุงพะรังไง มันเป็นการนิเวศธรรม มันอ้อยสร้อยอยู่ภายใน

ความพ่นออกมาจากภายนอกละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ แต่ความอ้อยสร้อยเข้าไปใน แม้แต่มัน
สุขขนาดไหนก็เป็นความสุขอย่างนั้น พอความสุขอันนั้นมันจางลงใช่ไหม พอจางลง เชื้อโรคใน
หัวใจมันจะแสดงตัวออกมา

เราเจ็บไข้เป็นแผลที่ผิวหนัง เราชำระล้างออกไปหมด เราทลายหายไป แผลนั้นหายไป พอ
แผลนั้นหายไป เราเป็นโรคกระดูก เจ็บไข้กระดูก เรารักษากระดูกนั้นหายไป ไข่นั้นหายไป เรา
เป็นความทุกข์ภายในหัวใจ โรคกระดูกนั้นหายไป แต่เราเป็นคนที่ว่า เป็นโรคจิตใจ เราเป็นคนโรค
จิต เราป่วยทางจิตใจ เราต้องเข้าโรงพยาบาลประสาทใจ

เพราะอันนี้มันเป็นจิตล้วนๆ ความที่เป็นจิตล้วนๆ ความทุกข์ของจิต จิตนี้ยังไม่บริสุทธิ์
เพราะมันไม่ได้ชำระตัวเอง จิตนี้ยังเกาะเกี่ยว มันเป็นอสุภะ-อสุภังไง ร่างกายนี้ ถ้าพิจารณากาย
ร่างกายตัวนี้ เราค้นหาตัวนี้ คุยกันจนเห็นว่า มันทำไมจิตนี้ป่วยละ จิตนี้ป่วยเพราะจิตนี้ไม่เป็น
เอกเทศ จิตนี้ใจ จิตนี้ป่วยเพราะว่าจิตนี้มันต้องการดิ้นรนไป จิตนี้ต้องการการดิ้นรนไปเพราะมันมี
ที่อยู่อาศัย มันยึดในภพไป ในกามภพไป

นี่การคุยกับที่จิตป่วย การคุยกับภายในมันเป็นนามธรรม มันเป็นขั้นของใจ มันเป็นขั้น
ของจิตจิต จิตจิตออกมาเป็นขั้นของใจ ขั้นนอก ขั้นใน เวทนานอก เวทนาใน เวทนาในเวทนา
จิตนี้มีความรู้สึกอยู่ จิตนี้โลกยังมีอยู่ การคุยกับตัวนี้มันละเอียดอ่อนมาก ต้องใช้มหาสติ

จากสติปัญญาธรรมดาที่เราคุยกันเข้ามา คุยกันเข้ามานั้น อันนี้เราเข้าไปคุยในห้องส่วนตัว
ในตู้เซฟ ในระหว่างคูหาของจิต จากคูหาของกาย เข้าคูหาของจิต เพราะจิตนี้มันเป็นทีให้อยู่อาศัย
ได้ เราอาศัยกายอยู่ พอจิตนี้เข้าไปถึงตัวเป็นว่างๆ แต่ขั้นนี้มันเป็นอารมณ์ เราก็เอาหัวใจไปพักใน
อารมณ์นั้นได้ เราคิดสิ่งใดมันเป็นอารมณ์ แล้วหัวใจนี้ก็อยู่ในอารมณ์นั้น อารมณ์นั้นครองใจนั้น
อยู่ไง ขั้นภายในนี้มันไม่ใช่กาย แต่มันเป็นอารมณ์ที่ภายใน เป็นความคิดใจ อารมณ์นี้พอมิ
อารมณ์ขึ้นมามันก็เหมือนกับสร้างวิมานขึ้นมาแล้วหัวใจก็ไปอยู่ในนั้น กามอันนี้รุนแรงมากเพราะ
มันเสพตัวมันเองได้ การพิจารณา การคุยเข้าไป คุยตรงนี้คุยลำบาก เพราะมันเป็นนามธรรม การ
คุยลำบาก

แต่เราเป็นคนที่ประเสริฐ เราเป็นนักปฏิบัติ เราจะเอาเราพ้นออกจากโรคประสาทที่มันเป็นแค่ความป่วยของจิต ไม่ใช่ความป่วยของกาย จิตแพทย์เขาใช้อารมณ์ เขาใช้คำพูด เขาใช้จิตวิทยาเข้าไปแก้ไขจิตตัวนี้ ใอนี้ก็เหมือนกัน มันหมายออกไป มันต้องการออกไป เราก็ต้องใช้ความเร็วของมัน ความคิดย้อนกลับมา เพราะเราต้องแก้เรา ไม่มีใครแก้ให้ใครได้ ไม่มี เราต้องแก้ของเราเอง

ผู้ที่ปฏิบัติสันดาปขึ้นมาจากความเป็นจริงใจ ต้องสันดาป ต้องประสบจากภายในให้กิเลสกับกรรมมันสันดาปกันเกิดขึ้นจากจิตที่หลุดพ้นออกไปจากการสันดาปกันภายใน ถึงจะเป็นการเทคนิคที่เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติจากมรรคอรียสังขังนี้เท่านั้น ไม่มีเกิดขึ้นจากครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทให้ อันนั้นเป็นวิธีการ เป็นต้นทุนที่เราจะเข้าไปประพฤติปฏิบัติ เข้าไปการก่อเกิดให้มันเป็นมรรคอรียสังขังเกิดขึ้นมาจากอนาคามรรค เกิดขึ้นมาจากอารมณ์จากภายใน เราต้องก่อร่างสร้างตัวขึ้นมา เราต้องพยายามขวนขวายขึ้นมาจากการตรวจสอบการพุดคุยจากภายใน

การพุดคุย การแสวงหาภายนอก อันนั้นเป็นการแสวงหาภายนอกที่ไม่สามารถ เห็นไหม ของที่อยู่นอกบ้านเรา ยาที่อยู่นอกบ้านเรา เราอยู่ในบ้านเรา เราจะกินได้ไหม แต่ยาที่อยู่ภายในบ้านเรา ยาที่เราแสวงหามาตุนเอาไว้ในห้องยาของเรา อันนั้นเราจะใช้ประโยชน์ได้เพราะมันเป็นของเรา

ความคิดข่องภายในหัวใจนี้มันก็อยู่ภายใน จากข้างนอกมาก็เป็นยาข้างนอก จากข้างในถึงจะเป็นยาข้างใน ยาข้างในเกิดขึ้นจากความดำริชอบ ความดำริชอบเป็นมรรคองค์แรก ความดำริจะแก้ไขภายใน ความดำริที่ว่าเรายังมีกิเลสอยู่ ความดำริจากภายในถึงเข้าไปแก้ไขสัญญา ใอ่ตัวเริ่มต้นของความคิด ใอ่ตัวที่เป็นความคิด ความคิดที่ว่าเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นมาให้หัวใจมันนอนอยู่ในคูลหาของจิตตัวนั้น นี้มรรคอรียสังขังจะเข้าไปค้นคว้า จะเข้าไปตรวจสอบตลอดเวลา พิจารณาภายในกายของใจมันก็เป็นอสุภะ-อสุภังใจ ความน่าเกลียดน่าชังของความคิด ความน่าเกลียดน่าชัง ความน่าขยะแขยง ความอยู่ในเครื่องคองของเมา ความอยู่ในห่มซ้ำของกามภพ

การตรวจสอบภายในมันจะมองเห็นตัวนี้ใจ ความเป็นไปไม่ได้ ความน่าขยะแขยง

แต่ถ้าเราไม่ตรวจสอบ มันเป็นเรา เราทำความดี เราทำความไม่ดี เราเป็นคนทำ เรา ประเสริฐ คนอื่นทำความไม่ดี คนนั้นเลว แต่ถ้าเราทำจะเป็นสิ่งที่ดีไปหมด กิเลสไม่เคยติเรา กิเลส ไม่เคยว่าเราชั่ว กิเลสจะว่าเรานี้ประเสริฐ เรานี้เป็นเทวดาตลอดเวลา “เราๆ” ถ้าเราทำ ฉะนั้น สิ่ง ที่มันเกิดขึ้นมาในกุหา ในการเป็นกามอันนี้ หมายถึงว่าถ้าเราเสพเข้าไปในใจตัวเอง มันถึงว่าไม่ ขยะแขยงใจ แต่มรรคอรียสังขังเข้ามาตรวจสอบแล้วถึงว่าอันนี้มันเป็นที่ชุ่มไปด้วยกาม อันนี้ เป็นสิ่งที่น่าขยะแขยง ความสิ่งที่น่าขยะแขยง ความเป็นปฏิภาคอันนั้นมันน่าสงวนเอาไว้หรือ

จากที่ไม่เคยเห็นความสกปรกโสภณของความคิดของตัวเองใจ จากที่ไม่เคยเห็นความ เป็นไปว่าทำไมเราชั่วขนาดนี้ใจ มรรคอรียสังขังเท่านั้นเป็นเครื่องตรวจสอบ มรรคอรียสังขัง เกิดขึ้นจากภายในที่หัวใจเรากำลังขึ้นมาที่เราคุยกันที่เราตรวจสอบขึ้นมาจากภายในของเรา อันนี้ ต่างหากมันเป็นสิ่งที่ประเสริฐ

สิ่งที่ประเสริฐได้เกิดขึ้นแล้ว ธรรมจักรได้เกิดขึ้นแล้วจากการขวนขวาย จากการตรวจสอบ จากการพูดคุย จากการเห็นตนใจ จากตนกับตนตั้งขึ้นมา ตนเท่านั้นกับธรรมะสันดาปกัน ก่อเกิด ขึ้นมาให้เป็นมรรคอรียสังขัง สมุจเฉทปหานจนกามนั้นหลุดออกไป พังสิ! จากที่กายมาแล้ว ทำไมมาที่ธาตุขันธ์ภายในจากโรคจิต มันสลัดออกเลยเพราะธรรมจักรนี้ได้เคลื่อนอย่างรุนแรง ที่สุด ในการตรวจสอบภายใน ในการแสวงหาในการตรวจสอบในการพูดคุยของเรา การพูดคุยกับ ตนเอง จิตคุยกับจิตถึงจะเป็นประโยชน์ที่สุด

จากการออกมาจากเรือนจากพรหมจรรย์ใจ หลุดออกไปนะ หลุดออกไปเลย จากที่ว่าจิต ส่วนๆ ที่ว่ามีความสุขมากอันนี้ จากที่ว่ามีความสุขมาก ว่าขั้นตอนที่ ๒ มีความสุขมาก วุฒิภาวะ ของจิตอันนั้น ภพของจิตอยู่ในขั้นนั้นสุขมหาศาล สุขมหาศาลก็มีเครื่องทำให้เป็นโรคประสาท กับเราทำลายกุหาของจิตทั้งหมด ทำลายอารมณ์ของจิตทั้งหมด ทำลายสิ่งที่จิตนี้ไปอ้อยอิ่งไปนอน อาศัยอยู่ในนั้นทั้งหมด ความสุขอันนี้จะมหาศาลขนาดไหน

อนาคาผลนี้คือว่าอนาคามี ผู้ที่ไม่มีเรือนใจ ไม่มีกุหาของใจใจ ทำลายอาคารของนามธรรม ที่เป็นที่อยู่ของใจทั้งหมด เว้งว่างไปหมดเลย ฐิติจิต จิตนี้สว่างไสว จิตนี้เป็นเอกเทศ จิตนี้เป็นหนึ่ง เดียวไม่มีอาคาร ไม่มีเครื่องอยู่ ไม่มีกุหา หลุดพ้นออกไปจากว่าเป็นผู้ที่ไม่มีเรือน จิตนี้ไม่มีเรือน จิตนี้ไม่มีที่เกาะเกี่ยวได้ จิตนี้พ้นออกไปเป็นเอกเทศ สุขมาก

ความสุขนี้เกิดขึ้นจากคุยกัน จากการจิตนี้เข้ามาค้นคว้าภายใน จากการที่เราสลัดสิ่งที่เป็น ไร้สาระที่เราเกาะเกี่ยวกับสังคม เกาะเกี่ยวกับความเป็นไป จนเข้ามาเป็นภายในเพราะเราเป็น เอกเทศ เราตรวจสอบเรา เราคุยกับเรา ถึงว่าเป็นประโยชน์ที่สุด พระพุทธเจ้าสอนตรงนี้ไง สอน ให้บุคคลคนนั้นไง บุคคล ๘ จำพวกใช้ใหม่ ใต้เต้าขึ้นมาจากการตรวจสอบภายใน จากการคุย ธรรมะกับกิเลสต่อสู้กันภายใน

การต่อสู้กันภายใน เห็นใหม่ ว่าผู้ที่ไม่มีเรื้อน ผู้ไม่มีเรื้อนนี้เป็นสสาร เป็นธาตุรู้ธาตุ อันหนึ่ง เป็นอวิชชาปจฺจยา สงฺขารา ระหว่างคูหาของจิตกับจิตต่อสู้กัน มันเป็นการต่อสู้กัน ระหว่างคูหาของจิตกับจิต แต่จิตนี้ทำลายคูหาออกไปแล้วเป็นหนึ่งเดียว หนึ่งเดียวนี่เป็นฐิติจิต หนึ่งเดียวนี่เป็นตอของจิต หนึ่งเดียวนี่พ้นจากขั้น ๕ ใด ขั้นที่คูหาทำลายไปแล้ว

แต่หนึ่งเดียวนี่เป็นตอใจ “เป็นตอ” เป็นหนึ่ง มันไม่ใช่ขั้น ๕ มันเป็นปฏิสนธิจิต มันเป็นฐิติจิต มันเป็นที่เกิดขึ้นอวิชชาใจ อวิชชาเกิดขึ้นจากฐิติจิต อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญฺณํ มันเกิดขึ้นพร้อมกันในองค์เดียวกัน เป็นหนึ่งเดียว แต่หนึ่งเดียวนี่เป็นแสงเหมือนกับแสง เลเซอร์ที่เราส่งออกไป มันจะเป็นลำแสงไปตลอด ความเร็วอันนี้ถึงว่าเป็นเจ้าวัฏจักรใจ

ที่ว่าจากจิตที่มันเกิดขึ้น จากความดำริของจิตที่ว่าเป็นขั้น ๕ แต่อันนี้ไม่ต้องดำริ มัน อ้อยสร้อย แสงเลเซอร์ที่ส่งออกมา แสงนั้นมันพร้อมทั้งพลังงานในตัวมันเอง พร้อมทั้งความรู้สึก ทั้งหมด นี่วนกลับ การคุยกับตัวเองอันนี้เหมือนกับที่เราเอาปากกับปากคุยกันเลย จ่อกันถึงตัวต้น ฐานเลย จากคุยกันภายในระหว่างจิตกับขั้นมันมีการส่งต่อกัน แต่ถึงภายในทีเดียวเลยนะ มันเป็น หนึ่งเดียว ฐิติจิต

ถึงบอกว่า “พลิก” การพลิกออกมาจากอวิชชาปจฺจยา สงฺขารา ย้อนกลับมาจนถึงเป็นวิชา วิชา วิชา พ้นจากใจ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญฺณํ จนถึงภพชาติ

การตรวจสอบ การค้นหาตัวนี้ลึกลับมาก ลึกลับขนาดไหนมันก็ไม่พ้นจากมรรคอรียสังจัจจ ไม่พ้นจากปัญญญาณ ไม่พ้นจากความตรวจสอบภายในของบุคคลผู้มีวิสาสนา ผู้ที่มีเอก มีวิสาสนา มีปัญญา มีการเกิดขึ้นมาพบพระพุทธศาสนาแล้ว ศาสนาที่ว่าถึงบอกว่า ศาสนาพุทธยอดของ ศาสนา พ้นถึงเอโกธัมโมใจ จิตที่เป็นเอก ตอของจิต มันเป็นเรื่องที่อวิชชายังกลบอยู่นั้น มันถึงไม่รู้ ตามความเป็นจริงใจ ถึงว่าเป็นอวิชชาใจ

แต่การตรวจสอบนี้จนพลิกขึ้นมาเป็นวิชา วิชา อาโลโก คับหมด เป็นวิชาเป็นความเข้าใจ ตัวนี้พลิกออกไป การพลิกออกนี้ จากตอที่เป็นกิเลสล้วนๆ ใจ จากตอที่เป็นอวิชา พลิกขึ้นมาเป็นเอโกธัมโม ธรรมอันนี้ไม่มีของคู่ใจ ถึงว่าธรรมอันเอก เอโกธัมโม ธรรมเป็นของจริง ธรรมที่ในพระพุทธศาสนาที่เป็นเป้าหมายของผู้ที่ปฏิบัติ

ผู้ที่ปฏิบัติเกิดขึ้นจากการพุดคุย เกิดขึ้นจากการตรวจสอบ เกิดขึ้นจากการเห็นตัวเองขึ้นไป จากของหยาบๆ ขึ้นไปจนถึงจุดสุดยอดของศาสนา ศาสนธรรมคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า วางไว้เป็นมรรคอรียสัจจให้เป็นทางอันเอก ให้หัวใจเราเดินไป ร่างกายนี้ทิ้งไว้ที่นี้ถ้ามันดับขันธ แต่หัวใจนี้พ้นจากกิเลสทั้งหมด พ้นจากวิฏฐาน

เพราะว่าเชื้อของมัน ขั้นตอนของมันที่ไปเกิดไปดับตามตำแหน่งหน้าที่ที่ว่ามันเป็นสะสมอยู่ในหัวใจได้ทำลายไปทั้งหมดด้วยมรรคอรียสัจจ ด้วยศาสนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราเป็นสาวก สาวก-สาวกะ การใคร่ครวญ การได้ศึกษาเล่าเรียนมาจนประพฤติปฏิบัติตามทางอันเอกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนเป็นเอโกธัมโม เป็นธรรมทั้งแท่ง

หัวใจเป็นธรรมทั้งแท่งเพราะมนุษย์สมบัตินี้มีกายกับใจ หัวใจเท่านั้นเป็นเครื่องบรรจุธรรม ร่างกายนี้เป็นที่อาศัยของหัวใจที่อยู่ในร่างกายนี้ ยังมีลมหายใจสืบทอดไป แต่หัวใจนี้บรรจุธรรมล้วนๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเอโกธัมโม เป็นเครื่องยืนยัน เป็นสิ่งหลักประกันตามความเป็นจริงว่า ธรรม ศาสนธรรมมันมีอยู่โดยธรรมชาติ ธรรมมีอยู่โดยความเป็นจริง

แต่เพราะกิเลสเท่านั้นที่มันครอบงำไว้ กิเลสเท่านั้นหลอกหลวง กิเลสเท่านั้นเป็นไปปิดมดเท็จให้เราไม่เชื่อ ให้เราข่าอ่อน ให้เราไม่สามารถปฏิบัติถึงหลักตามความเป็นจริงได้ กิเลสเท่านั้น กิเลสเท่านั้นเพราะกิเลสนี้มันอยู่ที่หัวใจ มันอยู่ที่ตรงอวิชา ตรงเจ้าวิภูจักรนั้น

แต่เพราะเราบงศ์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ธรรมและวินัยที่เป็นศาสดาของเรา เราดำเนินขึ้นไปตามหลักธรรม ตามความเป็นจริง ตามความเชื่อที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เมตตา มหากรุณา โภ นา โถ เป็นผู้มีเมตตาครอบจักรวาลทั้งหมด แล้วเราเชื่อมั่นในความเมตตา เราเชื่อมั่นในปัญญาญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงเกาะให้แน่นๆ ใจ เราถึงยึดมั่นหลักการอันนี้แล้วแสวงหา พยายามใช้การสันดาปเกิดจากการประพฤติปฏิบัติจากหัวใจระหว่ง

กิเลสกับกรรมสันดาปกั้นกลางหัวใจของเรา เข้าไปชำระล้างจนสิ้นจากอสาชยทั้งหมด เป็นเอโกธัมโมตามองค์ศาสดาไป

ถึงบอกว่ากรรมนี้ไม่ใช่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้วจะเอาไปด้วย

เป็นของบุคคลที่เข้าไปสัมผัสแล้วเป็นกรรมของหัวใจดวงๆ นั้น ดวงที่เข้าไปสัมผัสกรรมตามความเป็นจริงแล้วเป็นสมบัติของใจดวงนั้น เป็นของแต่ละบุคคลไป ถึงเป็นสาวกะก็เป็นสาวกะ เพราะความเชื่อมั่นอันนั้นแล้วได้ความเป็นจริง มันจะลึกลงสลับไปไหน มันเป็นความจริงแท้ จริงพ้นจากสมมุติ จริงตามวิมุตติตามความเป็นจริง เป็นเครื่องดำเนินเกิดขึ้นจากหัวใจของเรา เป็นความสุข สุขที่พูดไม่ได้ เป็นสุขโดยวิมุตติสุข วิมุตติอันนั้นยกไว้เป็นเครื่องยืนยันเท่านั้นเอง

เราผู้ที่ปฏิบัติก็ปรารถนาอันนั้น ถึงว่ามันเป็นสิ่งที่เป้าหมายสูงสุดของชาวพุทธ มันเป็นเรื่องที่สูงสุดของการเกิดเป็นมนุษย์ที่พบพระพุทธศาสนาเรา เราเกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา เราถึงเป็นผู้ที่มีบุญกุศลมหาศาล แต่เรามองข้ามบุญกุศลอันนี้ไป มองข้ามมนุษย์สมบัติไป มองข้ามภาระที่จะใส่กรรมอันนี้ไป เราไปหยาบอันอื่นจนบังความเป็นจริงอันนี้ไป

ฉะนั้น วันนี้เราจะมาเริ่มต้นการประพฤติปฏิบัติ เราต้องกลับมาเห็นคุณค่าของใจของเรา เห็นคุณค่าของการปฏิบัติของเรา แล้วเราจะมีบุญกุศล เราจะเข้าถึงธรรมด้วยความจริงของเราที่เรา มีความจริงขนาดไหน เอวัง เอวังด้วยมีประการเช่นนี้

เพิ่มเติมท้ายกัณฑ์

“มนุษย์สมบัติ” ความเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์นี้เยี่ยมประเสริฐที่สุด อย่าหลงความเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์นั้นหลงระเริงตัวเองใจ ไม่ใช่ให้มนุษย์สมบัติเป็นสิ่งที่ประโยชน์ มองอย่างอื่นมีค่ากว่ามนุษย์ มองอย่างอื่น ไปมองสิ่งภายนอกจนลืมตนเอง ลืมมองข้ามไป มองข้ามสิ่งที่เป็นประโยชน์ หัวใจอยู่ในร่างของมนุษย์นี้เยี่ยมที่สุด

หัวใจที่อยู่ในร่างของมนุษย์นี้จะได้ประโยชน์ก็เลยไม่ได้ประโยชน์ เพราะคนที่เป็นเจ้าของหัวใจใจเอง คนที่เป็นเจ้าของหัวใจ มีหัวใจแต่ไปมองสิ่งอื่นดีกว่าหัวใจของตัวเอง มองข้ามหัวใจของตัวเองไป คุณถูกตนเองแล้วก็ตามว่า ทุกข์ว่ายาก มาบ่นกันว่าไม่ประสบความสำเร็จ...ก็ไม่รู้จักหา ไม่

รู้จักใจของตัว บ่นว่าทุกข์ว่ายาก แต่ก็อยากออกแสวงหาสิ่งที่ผิด จะสุขได้อย่างไร แสวงหาสิ่งที่ผิด แสวงหาสิ่งที่เป็นทุกข์ แล้วจะบอกให้มันเป็นความสุข มันเป็นไปได้อย่างไร

ธรรมะไม่แสวงหา หัวใจไม่แสวงหา หัวใจไม่ประพฤติปฏิบัติธรรม

เราปฏิบัติธรรมไม่ได้ นี่มันไม่เป็นประโยชน์

หัวใจถึงธรรม ธรรมกับใจอยู่ด้วยกันอันนั้นประเสริฐที่สุด ธรรมเป็นของเก่า แต่ไม่มีสิ่งที่บรรจุมันไง ถ้าเข้าบรรจุที่ใจแล้ว มันบรรจุเข้าไปพอดี มันก็เป็นของประเสริฐขึ้นมา สิ่งที่เป็นประเสริฐใจ “อากาศ” อยู่บนอากาศไม่มีที่รับ ใจเท่านั้นรับ เหมือนแผ่นยาง การคิดใจ ยางติด ธรรมกับใจติดกันขณะเดียวกัน ธรรมกับใจแนบเป็นชิ้นเดียวกัน อันนั้นต่างหากละถึงจะเป็นประโยชน์แท้